

ΣΗΜΑΣΙΑ ΚΑΙ ΧΡΗΣΗ ΤΗΣ ΠΡΟΣΤΑΚΤΙΚΗΣ

Η Προστακτική είναι η έγκλιση που δηλώνει:

1. **προσταγή** π.χ. Ἄπτε, ὦ παῖ, λύχνον (= ἀναβε, παιδί, το λύχνο).
2. **απαγόρευση** π.χ. Ταῦτα μή ἐρώτα (= να μη ρωτάς αυτά).
3. **προτροπή** π.χ. Ἑμοί πείθου (= να υπακούς σ' εμένα).
4. **αποτροπή** π.χ. Μή κακοῖς ὁμίλει (= να μη συναναστρέφεται με κακούς).
5. **παραίνεση** π.χ. Ἦ λέγε τι σιγῆς κρεῖττον ἢ σιγὴν ἔχε (= ἢ λέγε κάτι καλύτερο ἀπὸ τη σιωπὴ ἢ σιώπα).
6. **Συγκατάθεση ἢ παραχώρηση**: Ταῦτα οὕτως ἐχέτω (=αυτὰ ας εἶναι ἔτσι)
7. **Ευχὴ ἢ κατάρα**: Ὑγίαινε. Ἐρρέτω (=ας πάει στο διάβολο).

- Παίρνει ἄρνηση **μή**.
- Πολλές φορές συνοδεύεται ἀπὸ τα προτρεπτικά: **ἴθι, ἄγε, φέρε**, τα οποία δεν λογίζονται ως ρήματα κ.α. τα φράζονται: εμπρός.

ΠΡΟΣΤΑΚΤΙΚΗ ΤΟΥ ΕΙΜΙ

ΕΝΕΣΤΩΤΑΣ		ΠΑΡΑΚΕΙΜΕΝΟΣ	
ἴσθι	ἔστε	γεγονώς-υἱα-ὅς ἴσθι	γεγονότες-υἱαι-ότα ἔστε
ἔστω	ἔστων/ὄντων/ἔστωσαν	γεγονώς-υἱα-ὅς ἔστω	γεγονότες-υἱαι-ότα ἔστων/όντων

Προστακτική βαρύτονων ρημάτων [Ενότητες 11^η, 12^η, 16^η]

Ενεργητική φωνή

Ενεστώτας / Καταλήξεις (διώκω) (γράφω)

α' ενικό	-	-	-
β' ενικό	-ε	Δίωκε	γράφε
γ' ενικό	-έτω	Διωκέτω	γραφέτω
α' πληθ.	-	-	-
β' πληθ.	-ετε	Διώκετε	γράφετε
γ' πληθ.	-έτωσαν	διωκέτωσαν	γραφέτωσαν
	ή -όντων	ή διωκόντων	ή γραφόντων

Αόριστος / Καταλήξεις (στρατεύω) (διώκω) (γράφω)

α' ενικό	-	-	-	-
β' ενικό	-σον	Στράτευσον	δίωξον	γράψον
γ' ενικό	-σάτω	Στρατευσάτω	διωξάτω	γραψάτω

α' πληθ.	-	-	-	-
β' πληθ.	-σατε	Στρατεύσατε	διώξατε	γράψατε
γ' πληθ.	-σάτωσαν	Στρατευσάτωσαν	διωξάτωσαν	γραψάτωσαν
	ή -σάντων	ή στρατευσάντων	ή διωξάντων	ή γραψάντων

Παρατηρήσεις : 1) όταν το ρήμα τελειώνει σε **–κω, –γω, –χω, –πω, –σσω {διώκω, έλέγχω, πράττω, πυρέσσω}**, οι καταλήξεις του αορίστου της ενεργητικής προστακτικής είναι : **–ξον, –ξάτω, –ξατε, –ξάντων** (ή - ξάτωσαν).

2) όταν το ρήμα τελειώνει σε **–πω, –βω, –φω, –πτω {λείπω, τρίβω, γράφω, καλύπτω}**, οι καταλήξεις του αορίστου ενεργητικής προστακτικής είναι : **–ψον, –ψάτω, –ψατε , –ψάντων** (ή –ψάτωσαν).

Παρακείμενος / Καταλήξεις (στρατεύω) (διώκω) (γράφω)

α' ενικό	-	-	-	-
β' ενικό	-κώς ἴσθι	ἐστρατευκώς ἴσθι	δεδιωχώς ἴσθι	γεγραφώς ἴσθι
γ' ενικό	-κώς ἔστω	// ἔστω	// ἔστω	// ἔστω
α' πληθ.	-	-	-	-
β' πληθ.	-κότες ἔστε	ἐστρατευκότες ἔστε	δεδιωχότες ἔστε	γεγραφότες ἔστε

γ' πληθ.	-κότες ἔστων	// ἔστων	// ἔστων	// ἔστων
----------	--------------	----------	----------	----------

Παρατηρήσεις : 1) όταν το ρήμα τελειώνει σε **–κω, –γω, –χω, –πω, –σσω**, οι καταλήξεις του παρακειμένου της ενεργητικής προστακτικής είναι : **–χώς, –χυῖα, –χός ἴσθι**, κλπ. (στον ενικό) και **–χότες, –χυῖαι, –χότα ἔστε**, κλπ. (στον πληθυντικό).

2) όταν το ρήμα τελειώνει σε **–πω, –βω, –φω, –πτω**, οι καταλήξεις του παρακειμένου ενεργητικής προστακτικής είναι : **–φώς, –φυῖα, –φός ἴσθι**, κλπ. (στον ενικό) και **–φότες, –φυῖαι, –φότα ἔστε**, κλπ. (στον πληθυντικό).

Μέση φωνή

Ενεστώτας /Καταλήξεις (θεραπεύομαι) (διώκομαι) (γράφομαι)

α' ενικό	-	-	-	-
β' ενικό	-ου	θεραπεύου	διώκου	γράφου
γ' ενικό	-έσθω	θεραπευέσθω	διωκέσθω	γραφέσθω
α'πληθ.	-	-	-	-
β'πληθ.	-εσθε	θεραπεύεσθε	διώκεσθε	γράφεσθε
γ'πληθ.	-έσθωσαν	θεραπευέσθωσαν	διωκέσθωσαν	γραφέσθωσαν

	ή -έσθων	ή θεραπευέσθων	ή διωκέσθων	ή γραφέσθων
--	----------	----------------	-------------	-------------

Αόριστος/Καταλήξεις (στρατεύομαι) (διώκομαι) (γράφομαι)

α' ενικό	-	-	-	-
β' ενικό	-σαι	Στράτευσαι	δίωξαι	γράψαι
γ' ενικό	-σάσθω	Στρατευσάσθω	διωξάσθω	γραψάσθω
α' πληθ.	-	-	-	-
β' πληθ.	-σασθε	Στρατεύσασθε	διώξασθε	γράψασθε
γ' πληθ.	-σάσθωσαν	στρατευσάσθωσαν	διωξάσθωσαν	γραψάσθωσαν
	ή -σάσθων	ή στρατευσάσθων	ή διωξάσθων	ή γραψάσθων

Παρατηρήσεις : 1) όταν το ρήμα τελειώνει σε **–κομαι, -γομαι, -χομαι, -πτομαι, -σσομαι**, οι καταλήξεις του αορίστου της μέσης προστακτικής είναι : **–ξαι, -ξάσθω, -ξασθε, - ξάσθων (ή - ξάσθωσαν).**

2) όταν το ρήμα τελειώνει σε **–πομαι, -βομαι, -φομαι, -πτομαι**, οι καταλήξεις του αορίστου μέσης προστακτικής είναι : **-ψαι, -ψάσθω, -ψασθε, -ψάσθων (ή –ψάσθωσαν).**

Παρακείμενος /Καταλήξεις (πείθομαι) (διώκομαι) (γράφομαι)

α' ενικό	-	-	-	-
β' ενικό	-σο	Πέπεισο	δεδιώ ξο	γέγρα ψο
γ' ενικό	-σθω	Πεπείσθω	δεδιώ χθω	γεγρά φθω
α' πληθ.	-	-	-	-
β' πληθ.	-σθε	Πέπεισθε	δεδιώ χθε	γέγρα φθε
γ' πληθ.	-σθων	Πεπείσθων	δεδιώ χθων	γεγρά φθων
	ή -σθωσαν	ή πεπείσθωσαν	ή δεδιώ χθωσαν	ή γεγρά φθωσαν

Παρατηρήσεις : 1) όταν το ρήμα τελειώνει σε **–κομαι, -γομαι, -χομαι, -πτομαι, -σσομαι**, οι καταλήξεις του παρακειμένου της μέσης προστακτικής είναι : **–ξο, -χθω, -χθε, - χθων (ή - χθωσαν).**

2) όταν το ρήμα τελειώνει σε **–πομαι, -βομαι, -φομαι, -πτομαι**, οι καταλήξεις του παρακειμένου μέσης προστακτικής είναι : **-ψο, -φθω, -φθε, -φθων (ή –φθωσαν).**

ΑΣΚΗΣΕΙΣ ΣΤΗΝ ΠΡΟΣΤΑΚΤΙΚΗ

1. Να συμπληρώσετε τον πίνακα με τους τύπους της προστακτικής των ρημάτων στο χρόνο και τη φωνή που βρίσκονται:

β'ενικό	γ'ενικό	β'πληθυντικό	γ'πληθυντικό
μετάπεισον			
	θεραπευέσθω		
		ῥυθμίσασθε	
			φονευόντων/φονευέτωσαν
	ἐστρατεύσθω		
παρεσκευακῶς ἴσθι			
			κεκηρύχθων/κεκηρύχθωσαν
βέβλαψο			
		κέκρυφθε	
θραῦε			

- ❖ Συμπλήρωσε τα κενά των επόμενων προτάσεων επιλέγοντας τον κατάλληλο από τους τέσσερις τύπους **ενεργητικής προστακτικής** που σου δίνονται στο τέλος κάθε πρότασης μέσα σε αγκύλη :

- (**Ἐξετάζω**, β' πληθ. αορ.) τὰ ἔργα τῶν θεῶν.

[Ἐξετάζετε - Ἐξετάσατε - Ἐξέτασον - Ἐξέταζε]

- Εἴ τις γινώσκει τὴν ἀλήθειαν, (**λέγω**, γ' εν. αορ.).

[λεξάτω - λεγέτωσαν - λεξάτωσαν - λέγε]

- (**Σκεπάζω**, β' εν. αορ.) ἡμᾶς ὑπὸ τὴν σκέπην τῶν πτερύγων σου.

[Σκεπάζετε - Σκέπαζε - Σκεπασάτω – Σκέπασον]

- Κύριε , (**εἰσακούω**, β' εν. αορ.) τῆς προσευχῆς μου.

[εἰσακουέτω - εἰσακούετε – εἰσάκουσον - εἰσακούσατε]

- (**Τρίβω**, γ' εν. αορ.) ὁ ἄνθρωπος τό φάρμακον.

[Τρίψατε - Τριβέτω - Τριψάτωσαν - Τριψάτω]

- Πρός κέντρον μή (**λακτίζω**, β' εν. ενεστ.).

[λακτίζετε - λάκτιζε – λακτίσατε - λάκτισον]

- (**θαυμάζω**, β' εν. αορ.) δέ καί τούς τήν φιλαργυρίαν φεύγοντας.

[θαυμάζετε - θαύμαζε - θαυμάσατε - θαύμασον]

❖ Συμπλήρωσε τα κενά των επόμενων προτάσεων επιλέγοντας τον κατάλληλο από τους τέσσερις τύπους **μέσης προστακτικής** που σου δίνονται στο τέλος κάθε πρότασης μέσα σε αγκύλη :

- (**δέχομαι**, β' εν. αορ.), Κύριε, τήν ἐσπερινήν δέησιν ἡμῶν.

[δέχου – Δέχεσθε - Δεξάτω - Δέξαι]

[εὐξάσθωσαν – εὐχέσθω - εὐχέσθωσαν – εὕξασθε]

- Ταῦτα μέν (**εὔχομαι**, γ' εν. ενεστ.) τοῖς θεοῖς.

- (**λογίζομαι**, γ' εν. ενεστ.) ὅτι περί νόμου μέλλει τήν ψῆφον φέρειν.

[Λογισάσθω – Λογιζέτω - Λογιζέσθω - Λογισάσθων]

- ❖ Συμπλήρωσε τους επόμενους πίνακες γράφοντας **τους άλλους δύο χρόνους** των ρημάτων που σου δίνονται στο **ίδιο πρόσωπο** , **στον ίδιο αριθμό** και **στην ίδια φωνή** :

Π Ρ Ο Σ Τ Α Κ Τ Ι Κ Η

I.

ΕΝΕΣΤΩΤΑΣ	ΑΟΡΙΣΤΟΣ	ΠΑΡΑΚΕΙΜΕΝΟΣ
πλήττεσθε		
	όπλισάσθω	
δουλεuέτωσαν		
		κεκαλυφώς ἴσθι
	παῦσον	

II.

ΕΝΕΣΤΩΤΑΣ	ΑΟΡΙΣΤΟΣ	ΠΑΡΑΚΕΙΜΕΝΟΣ

κρύπτεσθε		
	σπεῦσον	
		κεχορευκότες ἔστωσαν
ταράττου		
	Πεισάσθω	

- ❖ Συμπλήρωσε τον επόμενο πίνακα γράφοντας **τα στοιχεία** που σου ζητούνται, βάζοντας τα ρήματα του παρακάτω πίνακα στην προστακτική όλων των χρόνων στο ίδιο πρόσωπο και αριθμό:

ΡΗΜΑ	ΕΝΕΣΤΩΤΑΣ	ΑΟΡΙΣΤΟΣ	ΠΑΡΑΚΕΙΜΕΝΟΣ
κωλύεις			
κρύπτετε			
Σπεύδουσι			
θαυμάζετε			
πράττουσι			

διαγράφεις			
------------	--	--	--

1. Να συμπληρώσετε τα κενά των παρακάτω φράσεων με τον κατάλληλο τύπο προστακτικής του είμι:

α. ἐγκρατεῖς καί μηδέν ἄγαν πράττετε.

β. τρίγωνον ΑΒΓ.

γ. ἀγαθοί καί μηδέν αἰσχρόν πράττετε.

δ. ὦ ξένε, ὁμιλητικός καί φιλόνικος.

ε. Ὑμεῖς, δίκαιοι κριταί.

2. Να μεταφράσετε τις φράσεις, αφού αναγνωρίσετε γραμματικά τους τύπους της προστακτικής:

α. Μήτε εὐήθης ἴσθι μηδέ κακοήθης.

β. Μή κρίνετε κατ' ὄψιν, ἀλλά τήν δικαίαν κρίσιν κρίνατε.

γ. Κακά ἐν οἴκῳ κρύπττε.

δ. Μήτε ἀρχέτω ὁ σφόδρα νέος, μήτε συμβουλευέτω, εἰ καί ἄριστα δοκοίη γνώμης ἔχων.

ε. Μή πᾶσι πίστευε.

3. Να γράψετε το γ' ενικό και β' πληθυντικό πρόσωπο της προστακτικής παρακειμένου των ρημάτων:

ψηφίζω :.....

κόπτω :.....

φεύγω :.....

θαυμάζω :.....

κρύπτω :.....

4. Να συμπληρώσετε τον πίνακα με τον κατάλληλο τύπο προστακτικής:

ΡΗΜΑ	ΕΝΕΣΤΩΤΑΣ	ΑΟΡΙΣΤΟΣ	ΠΑΡΑΚΕΙΜΕΝΟΣ
παιδεύεις			
κρύπτουσι			
χορεύει			
στρατεύετε			
θαυμάζει			

διδάσκουσι

5. Να συμπληρώσετε με τους κατάλληλους τύπους των επιθέτων πολύς και μέγας τις ακόλουθες προτάσεις:

α. Π..... καί μ..... κινδύνων ἐλυτρώθησαν.

β. Οὐκ ἐν τῷ π..... τό εὖ, ἀλλ' ἐν τῷ εὖ τό π.....

γ. Μετά π..... ἐστράτευσαν δυνάμεως.

δ. Τούτου ἔνεκα οἱ ἄνθρωποι ἐν μ..... ἀπορίαις ἦσαν.

ε. Οὗτοι γενναίως τόν μ..... κίνδυνον ἠμύναντο.

στ. Π..... ἀνθρώποις ἡ γλῶττα προτρέχει τῆς διανοίας.